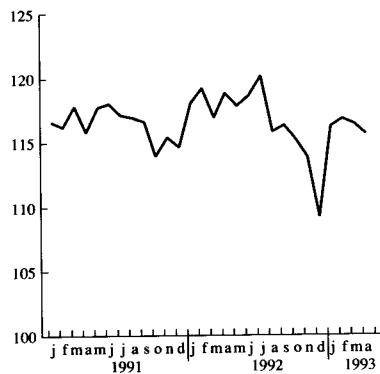

Productie industrie

Het volume van de industriële productie was in april, voor seizoensinvloeden gecorrigeerd, bijna 1% kleiner dan in maart. Deze geringe daling volgt op een vrijwel gelijkblijvend produktievolume in maart en een lichte stijging in februari. Hieruit blijkt dat de industriële bedrijvigheid in de eerste maanden van dit jaar vrij stabiel is geweest. Vergeleken met de periode januari-april 1992 ligt de industriële productie echter duidelijk lager. Over de eerste vier maanden van 1993 kwam de daling uit op 2%. Binnen de industriële bedrijfsklassen werden in deze periode forse dalingen waargenomen in de rubber- en

Figuur 1. Volume productie industrie, seizoengecorrigeerd, 1985 = 100

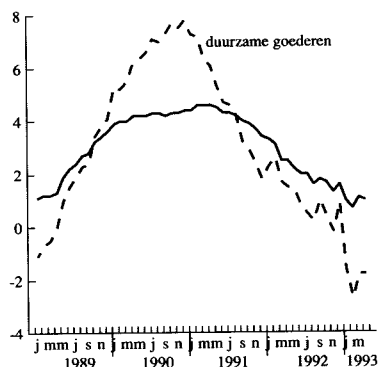

kunststofverwerkende industrie en de chemische industrie. De metaalindustrie, de papier- en grafische industrie en de textiel-, kleding- en lederindustrie kenden eveneens dalingen van het produktievolume. In de voedings- en genotmiddelenindustrie werd een stijging waargenomen. De aardolie-industrie gaf de sterkste groei te zien.

Consumptie

Het volume van de binnenlandse consumptieve bestedingen door gezinnen was in april 2% groter dan in april 1992. Over de periode januari-april 1993 waren de consumptieve uitgaven nagenoeg even groot als in dezelfde periode van vorig jaar. In de eerste twee maanden van dit jaar lag de consumptie duidelijk onder het niveau van een jaar eerder. Het

Figuur 2. Volumegroei binnenlandse consumptie gezinnen, % jaarmutaties van voortschr. 12-maandsgemiddelde

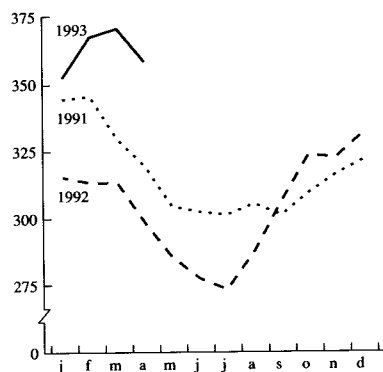

effect van het koopdagenpatroon en de sterk teruggevallen aankopen van personenauto's waren hier belangrijke factoren. In maart en april werden daarentegen stijgingen waargenomen van de binnenlandse gezinsconsumptie (steeds vergeleken met dezelfde maand van 1992). Van de onderscheiden consumptiecategorieën lagen de bestedingen aan duurzame consumptiegoederen over de eerste vier maanden van dit jaar 6% onder het niveau van een jaar eerder. De consumptie van voedings- en genotmiddelen liet in dat tijdvak een stijging zien van 1%. De uitgaven aan overige goederen en diensten namen met 2% toe.

Werkloosheid

Het aantal geregistreerde werklozen kwam in de periode maart-mei uit op 359 duizend. Dat is 12 duizend minder dan in de periode februari-april. Dit betekent echter niet dat de stijgende tendens van de werkloosheid nu is omgebogen. Het is namelijk in deze tijd van het jaar gebruikelijk dat het aantal geregistreerde

Figuur 3. Geregistreerde werklozen, driemaandsgemiddelden (x 1000)

lijkt dat het aantal geregistreerde werklozen daalt. Dat kan aan seizoensinvloeden worden toegeschreven. De onderliggende tendens is dan ook nog steeds een stijging. De stijgende tendens tekende zich af in het laatste kwartaal van vorig jaar. Het aantal geregistreerde werklozen was toen 6 duizend hoger dan een jaar eerder. In het eerste kwartaal van 1993 was de toename veel groter. Het aantal geregistreerde werklozen was toen 54 duizend hoger dan een jaar eerder. Voor de periode maart-mei is het aantal geregistreerde werklozen 60 duizend hoger dan een jaar eerder. Hieruit blijkt dat de geregistreerde werkloosheid nog steeds een stijgende tendens heeft. De cijfers wijzen echter niet op een verdere versnelling.

Investeringsverwachting

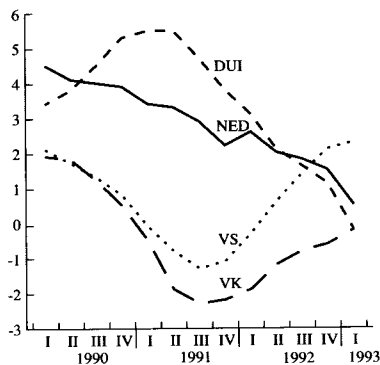
De waarde van de investeringen in materiële vaste activa in de industrie zal dit jaar, naar verwachting van de ondernemers, met 7% dalen ten opzichte van 1992. Dit blijkt uit een dit voorjaar gehouden steekproefonderzoek bij bedrijven in de nijverheid (excl. bouw). In het najaar van 1992 voorzagen de ondernemers een vrijwel gelijkblijvend investeringsbedrag voor 1993. De verwachte afnemering van het investeringsbedrag in 1993 wordt vooral veroorzaakt door forse dalingen in de chemische industrie (-16%) en de metaal- en elektrotechnische industrie (-18%). Alleen de ondernemers in de voedings- en genotmiddelenindustrie en de aardolie-industrie verwachten in 1993 meer te zullen investeren dan in 1992 (resp. 9% en 52%). Hun collega's in de overige (niet genoemde) bedrijfsklassen van de industrie verwachten dit jaar 8% minder te zullen investeren. In de delfstoffenwinning en de openbare nutsbedrijven voorzien de ondernemers daarentegen een forse toename van het investeringsbedrag (resp. 70% en 77%).

Buitenland

Bruto binnenlands produkt

Het volume van het bruto binnenlands produkt (bbp) in het eerste kwartaal van dit jaar was volgens eerste ramingen 0,6% kleiner dan in het overeenkomstige kwartaal van 1992. In de grafiek is de trendmatige ontwikkeling van het bbp weergegeven als procentuele jaarmutatatie van het voortschrijdend vierkwartaalsgemiddelde. Hierbij is dit gemiddelde steeds aan het einde van de periode geplaatst. De ontwikkeling van het bbp in Duitsland laat vanaf het tweede kwartaal van 1991 een sterk dalende tendens zien. Het meest recente voortschrijdend vierkwartaalsgemiddelde geeft een negatieve groei te zien. De twee andere in de grafiek opgenomen landen, de Verenigde

Figuur 4. Volumegroei bruto binnenlands produkt, proc. jaarmutaties van voortschrijdend 4-kwartaalsgemiddelde

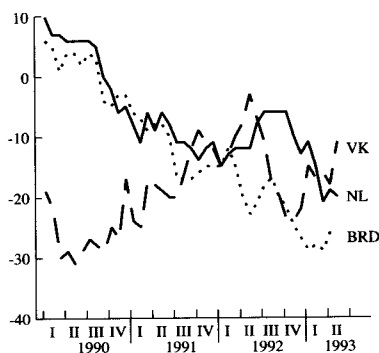

Staten (VS) en het Verenigd Koninkrijk (VK), kenden een tegengestelde ontwikkeling. Het meest recente groeicijfer van de VS is het hoogste na het vierde kwartaal van 1989. Ondanks een opgaande trend sinds het vierde kwartaal van 1991 is de ontwikkeling in het VK nog steeds negatief.

Consumentenvertrouwen

Het vertrouwen van de consumenten in de ontwikkeling van de economie is in Nederland de afgelopen maanden nauwelijks veranderd. Het saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal schommelde in deze periode rond de -20; het laagste cijfer van de afgelopen drie jaar. In Duitsland was het saldo in de eerste drie maanden van dit jaar vrij stabiel. In de meest recente maanden april en mei is een lichte

Figuur 5. Consumentenvertrouwen, seizoengecorrigeerd (saldo positieve en negatieve antwoorden in % van het totaal)

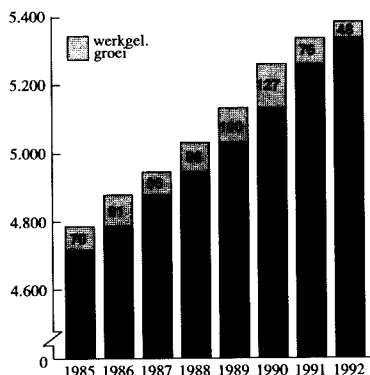

verbetering zichtbaar. In de VK is het consumentenvertrouwen, na een aanzienlijke daling in 1992, in de loop van dit jaar duidelijk gestegen. Voor de EG als geheel is het oordeel van de consumenten al acht maanden vrij stabiel, het saldo varieerde in de periode oktober 1992 - mei 1993 van -23% tot -26%.

Einde recordgroei werkgelegenheid?

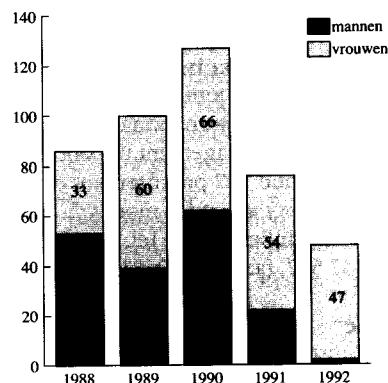
Vorig jaar groeide de totale werkgelegenheid met 48 duizend arbeidsjaren. Dit blijkt uit de Arbeidsrekeningen, het totaaloverzicht van de arbeidsmarkt dat het CBS samenstelt op basis van een groot aantal bronnen. Vorig jaar groeide de werkgelegenheid voor het achtste opeenvolgende jaar. In totaal bedroeg de groei in de periode 1985-1992 ruim 660 duizend arbeidsjaren. Sinds de oorlog is het maar één keer eerder voorgekomen dat de werkgelegenheid acht jaren achtereen groeide. Dat was in de periode 1959-1966,

Figuur 6. Totale werkgelegenheid, x 1000 arbeidsjaren

maar toen was de toename kleiner, namelijk 475 duizend arbeidsjaren. De groei in de periode 1985-1992 is dus een na-oorlogs record. Deze periode van recordgroei lijkt nu ten einde. De groei vorig jaar was de laagste in acht jaar. In het vierde kwartaal van 1992 liep de groei sterk terug. In het eerste kwartaal was het aantal arbeidsjaren nog 54 duizend hoger dan een jaar eerder, in het laatste kwartaal nog maar 31 duizend. Net als in voorgaande jaren nam de arbeidsdeelname van vrouwen toe.

Figuur 7. Werkgelegenheidsgroei naar geslacht, x 1000 arbeidsjaren

De werkgelegenheidsgroei in 1992 betrof vrijwel uitsluitend vrouwen. De toename lag in dezelfde orde van grootte als in de vier jaren daarvoor. Daarentegen was de groei bij de mannen verleden jaar verdwenen. In 1990 groeide hun aantal arbeidsjaren nog met 62 duizend, in 1991 nog met 22 duizend en vorig jaar niet noemenswaard. De lagere werkgelegenheidsgroei in 1992 is vooral toe te schrijven aan een terugval in de nijverheid. De werkgelegenheid in de nijverheid was vorig jaar namelijk 15 duizend lager dan een jaar eerder. Dat het aantal arbeidsjaren in alle bedrijfstakken samen toch toenam was volledig te danken aan de dienstverlening. In 1992 steeg het aantal arbeidsjaren bij de commerciële dienstverlening met 44 duizend en bij de overige dienstverlening (met name overheid, onderwijs en gezondheidszorg) met 18 duizend.

Deze bijdrage is ontleend aan het *Conjunctuurbericht*, nr. 6-93, dat wordt samengesteld door de hoofdafdeling Nationale Rekeningen van het CBS.